

Quadragesimale admontské

Almužník antiochijský

Jsou mnozí lidé z boží milosti, kteří neopomenou jediného dne, aby nedali almužny pro Boha. Jako se čte o jednom měšťanu v Antiochii, který každodenně měl u svého stolu chudé lidi; a nemohl-li některého dne nikoho míti, tu obcházel ulice hledaje chudáka, kterého by pohostil. A tak jednou hledal až do poledne a nemohl nikoho najít. Konečně našel na náměstí tři muže, a hle, jeden z nich má ubrus. A tak přistoupiv k nim, žádal je, aby s ním pojedli. Konečně muž, který měl ubrus, řekl mu:

Proč nás nemohl osvoboditi onen mág Šimon, aby toto město nebylo vyvráceno?

A s těmi slovy mávl ubrusem a ihned polovina města se propadla, ta totiž, ve které nebyl žádný milosrdný. A chtěl po druhé mávnouti ubrusem, ale druhý muž ho prosil, aby již nedával znamení, protože v té části bydlí muž milosrdný.

O zvířecí zpovědi

Povím vám bajku a potom zazpíváte píseň svatého Vojtěcha: Hospodine, pomiluj ny.

Jednou král zvířat pilně přikázal pod příkazem a pod milostí zvěři, aby se všichni sešli zpovídat se mu. A kdo by se odvážil neuposlechnout jeho rozkazu? A když sebou všechna zvířata hýbala, jdouce ke zpovědi a zpovídající se lvu, mezi jinými přišla liška. A když se vracela domů, odbyvši své zpovědi, potkala ji opice, řkouc:

Kmotra, odkud přicházíš?

Odpověděla: Od zpovědi, neboť jsem se již vyzpovídala.

I tázala se opice: Jak se ti dařilo?

Odpověděla: Však se to dobře dozvíš.

Potom opice prosila lišku, řkouc: Prosím tě, půjč mi svůj ocas. Stydím se, že jsem bez ocasu. A také proto, budu-li bita, abych se jím chránila a přikryla svou hanbu.

Odpověděla liška: Ó, kmotra, ani můj ocas mi nic nepomohl!

O mukách pekelných

Praví Jeronym: Když přemýšlím o tom, jak mnoho dal Bůh svým milým trpěti, celý se třesu při pomyslení, co potom učiní svým nepřátelům v pekle.

Tak se stalo s jedním v Anglii. Když zemřel a byl veden k soudu, posléze blahoslavená panna Maria ho vyprosila, aby se duše vrátila do těla a kála se. A tak se i stalo. Ale on žádal, aby dříve spatřil muky pekelné. Spatřiv je, když se duše vrátila do těla, hned rozdělil chudým vše, co měl, a nedávaje věděti nikomu, ani přátelům ani rodině, šel potají na poušť a tam vedl přísný život. Když byl největší mráz, tehdy obnažoval své tělo a vstupoval do kádě plné studené vody. A když mu to přátelé vytýkali, odpovídal jim: Větší muky jsem viděl v pekle.

Pravdomluvný rytíř

Byl jeden rytíř, kterého nikdy nikdo nemohl navésti k nějaké lži. Potom jeden uzavřel sázkou s druhými, že ho jistě svede ke lži, řka:

Zaveď ho na lov, kde se lidé dopouštějí mnohých lží, a zřídka se najde, kdo by nelhal.

A když byli na lovu, tu tento muž stále volal: Drž, drž! — ale nic nebylo ani neviděl žádnou zvěř. A rytíř tehdy volal tak: Držíš-li, tehdy drž! A tak ani tam ho nemohli svesti, aby lhal.

To byl dobrý rytíř! Ale nyní se mnozí učí, kdo by dovedl lépe lháti, a chlubí se tím.

Potrestaní rouhači

Píše Vincencius v „Speculu“, že se jednou před Bolognou sešli kmotří a zabili si jednoho kapouna a upekli jej a udělali si k němu omáčku. Když si pak sedli, jeden z nich rozdělil toho kapouna. Tu řekl jeden z nich:

Ó, kmotře, dobře jsi rozebral kapouna! Kdyby přišel svatý Petr, nemohl by ho dát dohromady, aby létal.

Druhý řekl: Co svatý Petr! Ba, kdyby přišel sám syn boží, nemůže to způsobit, aby létal.

Najednou božím řízením kdesi se objevila křídla na tom kapounu, a těmi křídly všechny pokropil omáčkou a uletěl. A ihned všichni se stali malomocnými, a potom i se svými dětmi zemřeli špatnou smrtí. Varujte se tedy takových řečí!

O pravém a nepravém pokání

Slyšte, co se píše v Životech otců! Jeden muž odešel do lesa, aby tam činil pokání sedm let. A stál na jednom pni nahý. Tam mnoho zkusil, mučil ho hned déšť, hned sníh; a tak v těch sedmi letech obrostl mechchem. Nyní již, důvěřuje že již mnoho vytrpěl, volal a modlil se, řka:

Pane Bože, již jsem dobrý a již jsem hoden, již mě musíš vyslyšeti. Hle, jeho sebedůvěra! A žádný svatý toho neučinil, neboť každý svatý se stále obžalovával, a tento se vychvaloval, řka: Již jsem hodný a musíš mě vyslyšeti! A přece ho Bůh nevyslyšel. Hleďte, jak zemřel: Přišel jeden lovec chtěje lovit, a vida tohoto, nevěda, je-li to člověk, vzal luk a chtěl na něho vystřelit. A tento zvolal, řka:

Nestřílej!

I tázal se lovec: Kdo jsi?

Odpověděl: Jsem člověk.

Na to lovec: Co zde děláš?

Ten odvětil: Kaji se zde již sedm let.

Lovec: Co zlého jsi učinil?

Odpověděl: Nic.

Lovec na to: To je podivuhodné, že tolik trpíš. Hle, já jsem neučinil nic dobrého a přece doufám, že se Bůh podle svého milosrdenství smiluje nade mnou.

Kajícník řekl: Když se nechce slitovat nade mnou, jenž zde tolik trpím, co teprve nad tebou!

Tu lovec, slyše ta slova, zahodil luk a vrhl se na zem a počal převelice plakati tak, že v tom pláči vypustil ducha. A kajícník viděl, jak andělé nesou jeho duši do nebe. I zvolal řka:

Ó Bože, jak nespravedlivě soudíš! Tento byl na světě ve všem zlý, a já zde mnoho trpím, a přece jsi jeho spasil. Půjdu také do světa a budu zlý.

A chtěje sestoupiti klopýtl a zlomil vaz, a ďáblové vzali jeho duši.

Hle, špatná sebedůvěra ho ztratila!

Potrestaná žena

Stává se mnoho takových věcí, že při modlitbách prosíme o věci nepotřebné. Jako jest psáno, že byla jedna žena, kterou její muž často bil. A ona ve svých modlitbách prosila Boha, aby muž dříve zemřel. A muž, tuše to, měl dvě příčiny: za první, že mu vždy nadávala a hádala se s ním, za druhé, že toužila po jeho smrti. A proto ji stále bil.

Konečně žena šla k jedné své sousedce nařikajíc na to, a řekla:

Prosím, porad' mi v tom, protože mne můj muž stále bije.

Sousedka na to: Snad že jsi sama vinna. Přece však, poslechneš-li, mám v zahradě jeden veliký kořen. Zítří ráno před východem slunce, ještě za tmy, jdi tam a řekni třikrát: Slyš, dobrý kořeni, můj muž mne bije.

A tato nemohouc se dočkatí přišla tam za časného rána. Ale sousedka ji předešla a sedla si za tím keřem. A když tato řekla: Můj muž mne bije, řekla sousedka odpovídajíc:

Proč mu nadáváš a modlíš se, aby zemřel?

A potom přišla žena k sousedce řkouc: Tak mi kořen odpověděl.

Tu řekla sousedka: Vidíš, říkala jsem ti, že jsi sama vinna.

O lišce a džbánu

Víte, odkud pochází to přísloví: Dosti té hry? Nevíte-li, poslouchejte. Liška, jak víte, je nazvána od lsti, a to je pro ni vhodné jméno, protože často mnohé klame a také sama bývá oklamána. A jí bylo řečeno toto přísloví.

Neboť jednou pobíhají po polích a po pustinách sem tam vběhla do pustého domu a tam našla za pecí džbán. Všecka čeleď z dědiny odešla do jednoho města na pivo — bylo to totiž na masopust. I pravila liška džbánu: Co tu sám děláš, když všichni jsou pryč?

A chtějíc se pobavit, uvázala si džbán k ocasu a tak běhala po polích sem tam říkajíc:

Teď jsou všichni veseli, radujme se i my, milý džbánku!

A kam běžela liška, tam šel i džbán. A tak chodila sem tam po lesech a horách a přešla na pole, až přišla k jednomu prameni a řekla: Se džbánkem se přece chodí pro vodu; naberu si také vody.

A tak si přivázala džbán na krk a spustila jej do studnice řkouc:

Napij se, milý džbánku, a mně také naber.

A když se džbánek naplňoval vodou, liška jej chtěla vytáhnout. A když nemohla, řekla ohlížejíc se:

Ó džbánku, co děláš? Nechceš vyjítí?

Džbán odpověděl: Již dosti jsi se mnou pohrávala. Dosti té hry, liško!

Já si s tebou také zahraji.

A tak džbán plný vody svou tíhou vtáhl lišku do studně a potopil ji.

Proč jsem to vypravoval? Již jste si navázali dost hříchů v masopustě a hráli s nimi, jak jste chtěli. I jest se obávati, aby vám neřekl hřích, jako džbán lišce: Již dosti té hry; abyste nebyli strženi do pekla, jako liška od džbánu. Zpovídejte se tedy ze svých hříchů.

O dvou tovaryších

Myslím, že dnes budete jíst mazance s mákem. A protože, ach, rádi jíte sami a jiným nedáváte, povím vám o tom povídce.

Jednou šli dva tovaryši po cestě. I řekl jeden druhému:

Víš, že se na cestě stává mnoho příhod. Proto slib mně a já tobě, že si budeme věrni a ty mne budeš bránit a stát za mne, kdyby se něco přihodilo, a já učiním podobně.

A tak si navzájem slíbili. Jdouce pak dále přišli do lesa. A v lese se rádi stávají strachové. A skutečně jdouce lesem viděli, jak medvěd láme dřeva a míří na ně. A oba vidouce to dali se na útěk. Tu jeden z nich, jenž nedovedl tak rychle běžet, volal za druhým:

Kamaráde, zachovej věrnost!

Ten však nedbaje slibu stále běžel a vylezl na strom a díval se, co medvěd udělá s druhým. A ten vida, že nemůže medvědu uniknout, položil se na zem s velikým strachem. Medvěd pak přijda obracel ho sem a tam. A protože on ze strachu zasmradil jemu, medvěd, cítě smrad, řekl: Nechci jíst mrtvolu, a odešel od něho.

Tu on cítě, že medvěd odešel, vstal. A druhý sestoupil se stromu a přišel mu vstříc řka:

Vítej tisíckrát, dobrý tovaryši! Pověz mi, co ti medvěd šeptal do ucha? Ten mu však dlouho nechtěl povědět. Konečně řekl: Když bez toho nechceš být a musíš to vědět, zašeptal mi do ucha řka, že chce roztrhat toho, kdo bude jíst mazance sám. A ten tovaryš měl mazanec. I vyňal jej hned a řekl: Ó, já nechci sám jísti. A rozdělil se s druhem. Proč tedy vy jíte sami? Vždyť dnes Kristus rozdělil se se zástupy, proto i vy rozdělte se s těmi, kdož si nemají z čeho napéci.

O úctě ke kostelu

Povím vám o dvou, z nichž jeden vždy navštěvoval kostely, druhý se o ně nikdy ani nestaral. Prvý byl císař Karel Veliký, jenž se vždy při každém kostele zastavil, žádného neminul. Máje s sebou četný průvod, zanechal jej, ať to bylo na vesnici nebo ve městě nebo na cestě, a vždy se poklonil kostelu. A tu se jednou stalo, že přešel okolo jednoho kostela a nezastavil se před ním. Tu řekli jeho komorníci a strážcové:

Jak je to, císaři, že jsi minul kostel a nezastavil se v něm?

On odpověděl: Snad to není má vina. Bud' v tom kostele není můj pán, Kristus, nebo má duše naň pozapomněla. I poslal tam sluhu a ten se dozvěděl, že kněz odešel s božím tělem k nemocným. I řekl císař:

Má duše to cítila, že mne neupozornila na ten kostel.

Druhý byl, jenž nikdy nenavštívil kostel rád, ale když do něho musel vstoupit, šel jako na smrt; a když tam byl, jen se obdivoval různým věcem. A tak se jednou stalo, že ho přece dostali do kostela, v kterém nedávno jeden malíř maloval poslední soud a dvanáct apoštolů okolo Boha s jejich znaky; a nedaleko namaloval peklo, jak v něm ďábel mučí duše.

Tento muž vstoupil, uviděl ten obraz a tázal se řka:

Co je to?

Odpověděli mu: To je poslední soud.

A kdy to bude? tázal se dále.

Tu oni: V poslední den.

On nato: To nikdy nebude. — A kdo je ten s klíčem?

Řekli mu: To je svatý Petr, jenž otevírá nebe.

A kdo je ten s křížem?

To je svatý Ondřej, a tito všichni jsou jako konšelé boží.

Potom uviděl druhý obraz a tázal se řka: A co je toto?

Odpověděli mu: To je peklo, a toto je ďábel, jenž mučí duše a táhne je.

Tu on řekl: Vskutku, a všichni tito jsou úředníci jeho, i jest slušné uctívati je.

A vyjda z kostela koupil patnáct svíček a každému apoštolu přilepil jednu a také Bohu jednu, ale ďáblu přilepil dvě řka:

Věru, tento trestá duše. Přijdu-li k němu, bude ke mně milosrdný.

Tak někteří nyní vynaloží více na ďábla než na Boha.

Jelen a parohy

Povím vám bajku na ty, kteří ještě nebyli u zpovědi.

Jednou chodil jelen, ale ještě nikdy neviděl ani nespatriil na sobě své parohy. A vyšed z lesa, nemaje starosti, že by ho co mohlo potkati, procházel se. A posléze přišel k prameni a spatřil v něm své parohy a velice se z nich těšil, řka:

Sláva mně, že mám takové parohy! Libo mi to.

Potom se naklonil a spatřil churavé nohy, a vida, jak jsou tenké a hubené, řekl sám v sobě:

To se mi nelíbí. Kdybych je měl trochu silnější, to by mi dobře slušelo k mým parohům.

A tak potupil to, co mu bylo pomocno v běhu, a pochválil, co mu v něm překáželo, totiž parohy. A tu se sklopenýma ušima uslyšel štěkající psy, ale ještě jich neviděl. Konečně lovci spatřili jelena a pustili psy na něho. A tu jelen nevěda, kam by unikl, dal se k lesu, a tak jim unikl do lesa. Tu pak odpočívaje a dívaje se na nohy, děkoval jim, že mu pomohly utéci a řekl k parohům:

Ó, že vás mám! Již bych vás byl rád zbaven!

V tom přiběhnou psi a jelen, chtěje utíkati, zachytí se parohy o strom a tak tam zůstane. A psi ho dostihli a zadávali.

To platí na vás, kteří jste se špatně vyzpovídali, nebo ještě máte rohy, v nichž si libujete: počkej, až přijde houští v lese, to jest smrt, pak ti s nimi bude zle! Teď máš cizoložnici nebo souložnici, nebo jsi lhář atd., v tom se chvastáš a nechceš toho nechat, moc špatně se ti to vyplatí. Odložte tedy nyní rohy a zpovídejte se.

A tak zpívejte Hospodine pomiluj ny.

Všem se nelze zachovati

Nikdo se nemůže zachovati všem. A zachováš-li se všem, jednáš špatně, protože musíš lichoiti a v ucho šeptati. A nezachováš-li se nikomu, také jednáš špatně, protože tím dáváš najevo krutost.

A tak jeden člověk mysle si, že Pán Bůh v něčem nejedná dobře, řekl:

Kdybych byl Bohem, troufal bych si zachovat se všem.

Jen to dopověděl, bylo mu řečeno: Od této chvíle jsi Bohem.

I myslil si ten člověk skutečně, že je Bohem. Měl pak vedle sebe dva sousedy. Jeden z nich byl zahradník a měl zahradu, druhý pak byl hrnčíř a ten na slunci vysušoval hrnce. Jeden se modlil za déšť, druhý za sucho. Zahradník, jakmile mu zahrada začala vysychati, chodil k němu a říkal:

Dej mi déšť.

I rozkázal, a hned přšelo. Okamžitě však přiběhl hrnčíř, chtějící sušit hrnce, a řekl:

Co děláš? Chceš mi zničit hrnce?

I řekl muž, vida tuto nesnáz: Vzdávám, a nechci dále být Bohem.

Byla jedna bohatá paní, mající všecku potřebu ve svém domě. Měla také psíčka, kterého velmi milovala a byla k němu velmi milá. Často ho dávala koupat, prostírat mu polštář, chovala ho v lůně a potom mu dávala s Bohem. A ten psíček nesloužil své paní v ničem, než že skákal a lísal se k ní, když přišla ze mše nebo odjinud.

Táž paní měla také osla. Ten vida, jak paní dává psíčkovi s Bohem, řekl v sobě:

Ó, jak jsem nešťasten! Já mám jen úkol všecko nosit a vozit, vodu, mláto, a co jen na mne položí, a nezacházejí tak se mnou, ani mi neprostrou polštář, ale ležím v hnoji. Myslím si, když tomu psu tak prospívá jeho služba, budu dělat totéž.

vstříc a objal ji. Paní vykřikla a přivolala sluhy. Ti přijdou a zbijí osla A tak jednou, když se paní vracela ze mše domů, osel hýkaje běžel jí holemi až k smrti, řkouce:

Ne témuž kušě jako s ocasem.

A osel pořádně zbitý řekl: Ó, lépe mi je zemřít než se tak namáhat a dostat bití. Tak si aspoň odpočinu.

A když osel zemřel, stáhli mu kůži a natáhli ji na buben a potom na ni bubnovali. Tu řekl ten osel:

Ó, myslil jsem si, že po smrti budu mít pokoj! A ještě mne teď mučí po smrti.

Podivné uzdravení

Byl jednou jeden pán, a ten si zkazil žaludek postními jídly a ztratil nadobro chuť k jídlu a k pití. A když se již přibližoval Velký pátek, velmi si stýskal, že na tento svátek vůbec nebude mít chuť na jídlo ani na pití. Proto povolal k sobě lékaře a řekl mu:

Dobrý člověče, poraď mi. Už se blíží velikonoce a já jsem si zkazil žaludek těmi hrubými postními jídly a proto nemám vůbec chuť k jídlu.

Lékař odpověděl: Pane, musíš něco přetrpět. Dám ti nápoj, po kterém usneš na tři dny, a potom budeš zdrav.

I dal mu tedy pití, a když to vypil, usnul jako kámen. A když tak tuho spal, přišel lékař a trochu mu prořezal bok, vyňal žaludek a šel k potoku. Tam jej obmyl a pověsil na plotě, aby se osušil a aby mu jej potom zase mohl vložit nazad. V tom však přiletěl luňák, popadl žaludek a odletěl s ním pryč. Co teď? Lékaři nezbyvalo nic jiného než smrt.

A tak přemýšleje o tom, šel k rezníkovi a koupil telecí žaludek, mysle si: Však spí a nepozná to. A zašil mu jej do těla a potom třetího dne pána vzbudil. I otázal se ho:

Jak se máš?

Ten odpověděl: Velmi dobře. Již jsem zdrav.

I tázal se lékař dále: Nechce se ti jíst?

A pán odvětil: Ba ano, kdybych měl otěpku sena.

Hle, čeho se mu zachtělo!

Jsou knížky, jež se nazývají „O hádankách Šalomounových“ a v nich se píše, že královna Sába, slyšíc o moudrosti Šalomounově a chtějíc jeho moudrost vyzkoušet, přinesla s sebou dva květy velmi dvorné. Jeden byl přirozený a druhý umělý. A oba byly stejné vůní i barvou a nikdo nemohl rozeznati, který z nich je květ umělý. A tu řekla Sába:

Hle, králi, zde máš dva květy, a vystříhám tě, že jeden je umělý a druhý přirozený. Pověz mi tedy, který z nich je přirozený a který umělý.

Tu Šalomoun vzal květy, přiložil je k nosu, a oba voní stejně dobře.

I řekl Šalomoun sám v sobě: Tato mne jen pokouší. Neuhodnu-li, potupí mne, neboť proto přišla, jak zaslechla o mé moudrosti.

A tak zavolal k sobě svého komorníka a dal si donést plnou hrst much a druhou hrst včel. A ty dva květy již stojí před ním. Tu král rozkázal pustit mouchy a včely; měl při tom na mysli, že mouchy milují mastnotu a včely čistotu. A tak, když byly vypuštěny mouchy, osedly květ umělý a včely přirozený a skutečný.

A tak uhodl. I divila se královna Sába velice.

Hloupý Honza

Jedna žena slehla a po porodu se jí zachtělo hlív. A neměla pro ně koho poslat než syna, který byl naprostý hlupák. Řekla mu:

Jdi, kup mně hlív. Ale aby sis dal pozor!

A chlapec si cestou stále opakoval: Hlívy, hlívy. Najednou se na něho vyřítili psi, a jak se jim bránil, zapomněl, co mu matka přikázala. Potom potkal jakéhosi muže i ptal se ho:

Milý, co jedí rády šestinedělky? Pověz mi.

Ten mu odpověděl: To i ono.

I šel chlapec dále a opakoval zase: To i ono. Konečně potkal člověka, který vezl přikryté cihly. I tázal se ho:

Co to vezeš?

On pak: Cihly vezu.

I řekl si chlapec: To je právě to, co má matka chce jíst.

I prosil ho, aby mu dal za groš cihel, a ten mu prodal. I dal si je do pytle a donesl domů. A když přišel, ptala se ho matka:

Koupil jsi?

Ano, odpověděl.

I řekla matka: Omyj je a uvař mi.

Na to syn: Ale dřív je musím roztlouci.

Tu matka: Ba, cos to koupil?

Cihly, odpověděl syn.

Vždyť jsem ti přece kázala koupit hlívy! zvolala matka.

A chlapec: Vždyť to je přece totéž, cihly a hlívy.

Potom později matka chtěla jít k úvodu a řekla synovi:

Hlídej tu vrata a já půjdu k úvodu.

Tu si řekl syn: Musím se podívat, kam se matka uvede.

I vzal si vrata na záda a šel za matkou. Matka se obrátila a uviděla ho.

I řekla mu:

Vždyť jsem ti říkala, abys byl doma a hlídal vrata.
Syn odpověděl: Však je hlídám. Mám je přece na hřbetě.
Na to matka: Ó, synu, brzo budeš moudrý!

Moudrý beránek

Byl jeden plešatý muž a ten měl beránka. A kdekoli si sedl, vždy si s ním hrál, říkáje: Hup, berši! Hup, berši!
Jednou pak přišel na kázání, vzav s sebou po pražském zvyku stoličku. A jak seděl, rozdřimal se a počal kývati hlavou. Beránek, kterého s sebou přivedl a který vždy chodil za ním, kamkolivěk šel, když uviděl, leže u jeho nohou, že jeho pán holou hlavou kývá, domnívaje se, že si s ním chce hrát, rozběhl se i dal mu v samou lysinu, až se převrátil i se stoličkou.

Johlín

O dvou bratřích

Vypravuje se o dvou bratřích, z nichž jeden byl chudý a druhý bohatý. Bohatý dával chudému mnoho ze svého majetku, ten však všechno utratil a stále měl nouzi. Jednou napadlo bohatému, aby zkusil, zda jeho bratr je tak chudý pro svou nedbalost anebo je-li mu souzen nešťastný osud či z nějakého jiného důvodu. Vzkázal mu tedy, aby za ním přišel za město na místo blíže označené. Bohatý pak položil za městem na cestu, kterou měl jeho bratr jíti, plný váček peněz a z úkrytu dával pozor, aby ty peníze nenašel někdo cizí. Chudý bratr však přicházejce neviděl peněz, ležících uprostřed cesty, nýbrž přešel okolo nich. Bratr mu řekl: Ó, ty nešťastníku, nač jsi myslil? Proč jsi neviděl a nezdvihl peníze ležící na cestě?
Ten odpověděl: Zavřel jsem oči, protože mi napadlo zkusit, jak chodí slepí.
Nato řekl bohatý bratr: Teď jsem poznal, že jsi a zůstaneš chud pro svou nedbalost.

Ženy-démoni

Vypravuje se o jednom králi, jenž se velmi rmoutil, že nemá dětí. Konečně se mu narodil syn, čemuž se velice radoval. Lékaři však vidouce, že chlapec má slabý zrak, řekli králi, uvidí-li chlapec v prvních deseti letech oheň nebo slunce, že potom oslepne. Uslyšev to král, zavřel chlapce s chůvami tak, že až do uplynutí desátého roku neviděl světla. Když pak byl chlapec vyveden, nařídil král (poněvadž král měl velikou znalost světských věcí), aby mu bylo ukázáno mnoho věcí odděleně podle rodu, to jest muži zvlášť, ženy zvlášť, koně, zlato, stříbro, drahé kameny a vše, co poskytuje zábavy očím diváků. Když se pak chlapec vy-

ptával na jména jednotlivých věcí, přišlo se k ženám. Jeden z přítomných řekl:

To jsou démoni, kteří klamou lidi.

Ale přes to srdce chlapcovo se zanítilo větší touhou po nich, než po jakékoli jiné věci. A když se král tázal, co má nejraději ze všech věcí, jež viděl, odpověděl syn:

Mám raději demony, kteří svádějí lidi, více než všechno ostatní, co jsem viděl. —

Hle, jak je povaha lidská po této stránce náchylna k pádu!

Bajka k času velkonočnímu. Postící se vlk

Vlk vida, že se křesťané postí a potom jedí vdolky, usmyslil si nadále také tak činiti a postil se čtyřicet dní. Když však přišel svátek velkonoční, nikdo mu nedonesl vdolku ani masa. Jsa již příliš hladov, uviděl ovci přivázanou nad jakousi pastí, i řekl:

Zde již najdu odměnu a mzdu svého postu. A ačkoli nevím, zda je posvěcena, přece ji sním.

I přiblížil se a chtěl se dotknouti ovce. Tu ho udeřila kosa a poranila na všech nohách. Cítě pak nesmírnou bolest, řekl:

Ó, křesťané považují svůj půst za hořký, jejich boží hod jest však tisíckrát hořčejší!

I hledal lékaře. Slyše pak, že jakási husa zná umění lékařské, přišel k ní. Ta se s velkou bázni dotkla zobákem jeho ran tu a tam, a pak ze strachu řekla, že je výborným lékařem a vždy tvrdým zobákem znovu otvírala vlkovy rány. Tu vlk, cítě její lest, vymyslí si jakousi lež a řekl:

Ó, dobrá huso, trpím velmi těžkou bolestí hrdla, nemohu polykat.

Tu mu hloupá husa vpustila zobák do krku a vlk ji celou zhltl a potom sežrán od červů, zašel na své rány.

Tak se děje s nedokonalým kajícím.

Bajka k svátku velkonočnímu. Osel na stromě

Přišel jeden osel s pytle před kostel. Slyše kněze kázati, jak stav lidí a hovad se podobá vranímu vejci, odhodil pytel a chtěl poznati povahu toho vejce. I počal zkoušeti, jak by vylezl na strom. A když nemohl, požádal svého druha, aby se mu podložil a pomohl mu. A tak po větvích vylezl na strom a vida bílá vejce, pomyslí si:

Ach, jak jsem vskutku tak krásný! Již nechci dál nosit pytle. — Ale jak se teď dostanu dolů?

Tu přišla vrána, řkouc: Kdybys mi chtěl slíbit, že sem už nepolezeš, snesla bych tě dolů.

Osel slíbil a spolehl se na vránu jako osel. A opřel se o vránu. Tu vrána odletěla a osel těžce padl na zem. I řekl:

Ach, jak těžce jsem padl! Více už nechci lézt na strom, ale zůstanu oslem jako dříve.

A obrátiv se, nosil zase pytle. (Duchovně: Osel jest člověk atd.)

Jedna počestná žena měla nešlechtného muže, který zřídka zůstal doma, ale propíjel svůj majetek navštěvuje krčmy a cizí ženy. Přicházejí pak domů, krutě bil svou počtivou ženu. A když mu manželka říkala: Dobrý muži, jak můžeme takto zvětšiti svou živnost? Nešlechtník odpovídal: Mně bylo prorokováno, že ještě najdu poklad a tak zbohatnu. Konečně žena, zmožena bitím, přemýšlela, jak by zkrotila muže, aby se nadále tak netoulal mimo dům. A tak přišla k jednomu knězi hodně zkušenému, a ten jí poradil. A tak žena přišla domů a řekla muži: Vím o pokladě, a bylo mi této noci zjeveno, kde jest, totiž ve studni nebo v příkopě. Ale vidění mi ukázalo, když chci já hledat poklad, abych řekla: Já jsem veliký osel.

Muž řekl: Jistě nemáš hledat ty, nýbrž já.

A tak se spustil po provaze do jámy a žena ho držela. Když byl uprostřed jámy, manželka řekla:

Ach, dobrý muži, drž se trošku, neboť jsem velmi unavena.

A naplila si na ruce. Zatím její muž spadl do studně neboli jámy, volaje: Pomož, dobrá ženo! a polámal si ruce i nohy.

A tak byl nadále neužitečný pro styk s lidmi, zůstával doma a tak žena i s ním prospívali na majetku.

Tak mravně: Kdo chce míti víc, než mu Bůh poskytl, ztratí někdy všecko.

Medvěd a med

Pověřiví jsou podobni onomu medvědu, o němž se v bajce vypravuje, že když ho táhli za uši k medu, velice se vzpíral nechtěje medu okusit, takže polovina uší zůstala v rukou těch, kdož ho táhli. Ale když medu okusil, táhli ho zpět za ocas, ale medvěd nechtěl od medu odejít. I táhli ho tak, že jim zůstal v rukou ocas. A tak medvěd pro sladkost medu ztratil uši i ocas. A odtud pochází, že všichni ostatní medvědi se již tak rodí, ač dříve podle téže bajky se rodili jinak.

Nenasytná žena

Jakýsi muž měl ženu hodně nestydatou. Stalo se, že muž měl před sebou upečené kuře. Vidouc to, žena řekla:

Ó, dobrý muži, dej mi křídlo z toho kuřete!

Muž jí ihned dal. Potom řekla:

Dej mi z druhého křídla!

Potom: Dej mi kousek nohy!

Ale ani potom nebyla nasycena a chtěla míti ze všech údů kuřete. Konečně pak řekla:

Teď už mám všecko.

Muž však, nespokojen její hltavostí, řekl:

Ještě nemáš všecko. A vzav rožeň, dobře ji zmlátil.

O ženské lstivosti

Čte se v kázáních Egidiových o jedné ženě, kterou její muž tak střežil, že jí nikdy nedovolil samé vyjíti. Přemýšlela tedy žena, jakým způsobem by mohla svého muže oklamat. A konečně naznačila svému milenci, aby ji očekával v jednom domě. Když pak žena přišla před ten dům, schválně upadla do bláta, jakoby jí byly uklouzly nohy. A poněvadž její celé šaty byly zamazány, řekla svému manželu:

Počkej tu u brány, neboť se musím svléci a očistiti své šaty v tomto domě.

Vkročila do domu a pobývši dlouho se svým milencem, vyšla se šaty očištěnými, ale tělem a duší poskvrněnými.

Jiná exempla

O úctě k ostatkům

Stalo se, když jistý opat šel na generální konvent do Prémontré, že přišel do Kolína a tam od jistých pobožných lidí za největší dar dostal hlavu jedné z jedenácti tisíc svatých panen. I svěřil relikvii jednomu jízdnému sluhovi, aby ji zabalenou v plátně a zavěšenou na krku s sebou počestně nesl. Sluha však vlašného ducha nechoval k svaté hlavě takovou úctu, jak se slušelo, takže často, přicházejí do hospody, tu hlavu neslušně pohodil mezi koně a sedla. Mluvil zajisté k svaté hlavě takto:

Neuvěřím, že jsi svatá, nedokážeš-li mi nějakým znamením svou svatost.

Podivuhodná věc! Hned následující noci spatřil nevěřící sluha ve vidění krásnou pannu, jež k němu přijížděla na bílém koni, ozdobena skvělým rouchem a zlatou korunou na hlavě. I řekl jí:

Kdo jsi?

Ona odpověděla: Jsem duše této hlavy, o jejíž svatosti ty pochybuješ. A dodala: Já jsem Elena, jedna z družek svaté Voršily, a vytrpěla jsem v Kolíně mučednickou smrt z lásky ke svému pánu Ježíši Kristu pro zachování čistoty a katolické víry, a od něho jsem milosrdně dostala věčnou slávu v nebi s ostatními pannami. A ti, kdož by mne na tomto světě uctívali, od milosrdného spasitele dosáhnou na budoucím světě věčné slávy.

I probudil se sluha a se zkroušeným srdcem hlavu špatně pohozenou uložil na počestné místo a uctíváje ji nadále, prosil za odpuštění svého hříchu.

Tato panna, jsouc od sluhů zbožně vzývána, zázračně navrátila ještě téhož dne peníze, řečenému opatovi v jakési hospodě v Cáchách ukradené, totiž dvacet marek, když jeho čeleď byla proto velmi rozrušena. Kromě toho také uzdravila koně na smrt nemocného, nad nímž sluhové již pozbyli naděje, když hlava svaté panny byla položena nad hlavu chorého koně; i jiné koně s průvodem a majetkem opatovým bezpečně ochraňovala.